ogniskach komórki wątrobowe wykazywały niekiedy zmiany nekrotyczne.

Ze względu na trudności w podaniu doustnie leków przeczyszczających i adsorbcyjnych oraz ze względu na fakt stosunkowo długiego okresu czasu, jaki upłynął od chwili zatrucia, zastosowano wyłącznie leczenie objawowe. Wszystkim chorym zwierzętom podano podskórnie w iniekcji 5% glukozę z zaleceniem zmiany karmy. Dwie nutrie młode z ciężkimi objawami klinicznymi padły w kilka godzin mimo zastosowanego leczenia. U pozostałych natomiast obserwowano stopniową poprawę i następnego dnia zwierzęta zaczęły przyjmować pokarm.

W leczeniu zwierząt domowych Bohosiewciz (2) zaleca płukanie żołądka, podawanie środków przeczyszczających i adsorbcyjnych oraz 2% roztwór taniny lub odwar kory dębowej. Równocześnie należy podać środki ogólnie pobudzające oraz wzmacniające. Rokowanie winno być ostrożne, szczególnie w przypadku wystąpienia niedowładów.

W dostępnym piśmiennictwie weterynaryjnym nie spotkano opisów na temat zatruć szczwołem plamistym u nutrii .Poczynione obserwacje potwierdzają opinię, że istnieje duża wrażliwość zwierząt młodych oraz samic ciężarnych. Na uwagę zasługują nie opisywane dotychczas zmiany w wątrobie. Pozostałe zmiany są mało charakterystyczne i odpowiadają w zasadzie zmianom podanym przez Bohosiewicza (2) i innych autorów.

Piśmiennictwo

1. *Bażenow S.*: Toksykologia weterynaryjna. PWRiL 1954.
2. *Bohosiewicz M.*: Toksykologia weterynaryjna. PWRiL 1970.
3. Garners Veterinär — medizinische Toxikologie. VEB Gustav Fischer Verlag Jena 1968.
4. *Hermanowa K.*: Hodowca Drob. Inw. 7—8, 21, 1969.
5. *Macariel I. T., Poll E.*: Probl. Zoot. Vet. 2, 48, 1959.
6. *Nikodemska E., Steffen J.*: Hodowca Drob. Inw. 10, 21, 1968.
7. *Panczenkow N. J., Prochorenko W. N.*: Wiet. 41, 71, 1964.
8. *Poll E., Macariel I., Mihai D. M.*: Probl. Zoot. Vet. 10, 56, 1959.
9. *Richter H. E.*: Wien. Tierärztl. Mschr. 51, 6, 494, 1964.
10. *Tudor G.* i wsp.: Rev. De Zoot. Si. Med. Vet. 11, 74, 1969.

Adres autora: doc. dr Bolesław Rubaj, Lublin, Al. PKWN 30.

Рубай Б., Зимовски А. — **Интоксикация нутрий крапчатым болиголовом (Conium maculatum L.)**

Описали случай массового отравления нутрий крапчатым болиголовом (Conium maculatum L.). Самыми чувствительными оказались молодые животные и беременные самки. Из общего числа 568 больных пало 16 животных. У остальных нутрий болезненные симптомы были слабо выражены и эти животные после симптоматического лечения быстро выздровели. Авторы подчеркивают что в печени 4 нутрий установили обширные кровоизлияния.

Rubaj B., Zimowski A. — **Intoxication of ferrets with hemlock (Conium maculatum L.).**

The authors described the case of massive intoxication of ferrets with hemlock (Conium maculatum L.). Young animals and pregnant females proved to be the most sensitive. Out of 56 sick animals died 16. The rest showed only mild symptoms of the disease and recovered after symptomatical treatment. There is of interest to emphasize large extravasations in livers of the 4 died fierets.

JANUSZ PROST
Trzcińsko Zdrój

Wpływ środka przeciwanemicznego (Ferrodex) na występowanie choroby obrzękowej świń

Duże straty powodowane przez chorobę obrzękową kształtujące się w granicach 18% w stosunku do całego pogłowia młodych świń spowodowały, że chorobę obrzękową uważa się obecnie za jeden z zasadniczych problemów w patologii trzody chlewnej.

Wymieniona choroba znana jest od dawna, ale dopiero w ostatnich latach doczekano się szczegółowych opracowań dotyczących jej etiologii oraz częściowo sposobów jej leczenia i zapobiegania. W związku z tym ostatnio liczba strat uległa zmniejszeniu, ale w dalszym ciągu stanowi ona ważny problem gospodarczy. Dużą rolę w powstawaniu kolibakterioz i choroby obrzękowej odgrywa stan fizjologiczny i predyspozycja organizmu. Jako czynniki uspasabiające do uzjadliwienia się *E. coli* i występowania choroby wymienia się: błędy żywieniowe, tzw. fizjologiczną niedokrwistość prosiąt, zaburzenia w składzie flory bakteryjnej jelit, wtórną hipogammaglobulinemię oraz zbyt wczesne odsadzanie prosiąt od maciory. Mając na uwadze, że niedokrwistość prosiąt uważa się za jedną z dość istotnych przyczyn-czynników usposabiających, postanowiono zebrać obserwacje terenowe nad wpływem środka przeciwanemicznego (Ferrodex) na występowanie choroby obrzękowej. W związku z tym starano się począwszy od 1966 roku podawać jak największej ilości prosiąt Ferrodex i jednocześnie notowano wszystkie przypadki zachorowań na chorobę obrzękową.

Wyniki obserwacji przedstawia tab. 1.

Tab. 1

Średni stan pogłowia około 1200 sztuk

Rok	1966	1967	1968	1969	1970
%% prosiąt, którym podawano Ferrodex	18,1	24,3	63,5	71,7	81,8
Wskaźnik zachorowań na chorobę obrzękową w %%	28	26	25	15	10

Zebrane obserwacje wskazują na istnienie pewnej współzależności między podawaniem Ferrodexu a występowaniem choroby obrzę-

kowej. Jak widać jednocześnie ze wzrostem ilości prosiąt, którym podawano Ferrodex obniżał się wskaźnik zachorowalności na chorobę obrzękową z 28,3 w 1966 r. do 10% w 1970 r. przy czym najbardziej wyraźny spadek zachorowań notowano w 1969 i 1970 roku. Wskazuje to, że w zapobieganiu chorobie obrzękowej prócz poczynań natury hodowlanej pewne znaczenie może mieć wzmocnienie odporności ogólnej przez podawanie preparatów przeciwanemicznych.

Adres autora: lek. wet. Janusz Prost, PZLZ Trzcińsko Zdrój, woj. szczecińskie.

JERZY POLKOWSKI
Piotrków Tryb.

Przypadek obustronnego zwichnięcia stawów biodrowych u psa

Psy w mieście narażone są na różnego rodzaju urazy mechaniczne w większym stopniu, niż zwierzęta przebywające w środowisku wiejskim. Następstwem urazów mogą być złamania kości, stłuczenia i zmiażdżenia tkanek miękkich, zwichnięcia stawów, oraz urazowe uszkodzenia rdzenia kręgowego. Doświadczenie wykazuje, że częstotliwość określonych urazów można ująć w pewien porządek procentowy. Wg Kulczyckiego częstotliwość uszkodzeń ujętą w odsetkach można zestawić następująco: złamanie kości udowej, zwichnięcie stawu biodrowego, złamania miednicy, złamania kości piszczelowej, uszkodzenia kręgów, złamania kości śródstopia i palców. Badura (1) stwierdził, że 56% urazów tkanek stanowią złamania kości. W tej liczbie 48% złamań dotyczy kości udowej, 13% śródręcza i śródstopia, 10% miednicy, kości podramienia i nadgarstka, 6% kości podudzia i 1% kości ramieniowej. Stłuczenia różnego rodzaju stanowią 27% przypadków. Urazowe uszkodzenia rdzenia kręgowego 10%. Zwichnięcia stawów 7%, przy czym 50% zwichnięć dotyczy stawu biodrowego. Stefaniak (4) na podstawie badań radiologicznych tysiąca przypadków urazów kostnostawowych u małych zwierząt stwierdził że 32,4% dotyczy urazów przedniej kończyny.

Stosunek procentowy złamań kości tej kończyny do ogólnej ilości przypadków przedstawia się w następujący sposób: 9,1% kość ramieniowa, 19,5% kości podramienia, 2% kości śródręcza i palców. Zwichnięcia stawów kończyny przedniej stanowią 1,5%. Urazy kończyny miednicznej wynoszą 64,3%. Złamania w obrębie kończyny miedniczej wynoszą: 14,5% kości miednicy, 25% kość udowa, 16,2% kości podudzia, 2,6% kości śródstopia i palców. Zwichnięcia stawów kończyny miedniczej stanowią 5,1% wszystkich przypadków, przy czym 3,7% dotyczy stawów biodrowych.

Z przytoczonych danych wynika że ilość urazów kończyny miednicznej jest dwukrotnie większa od kończyny piersiowej, zaś zwichnięcia stawów w obrębie tej kończyny dotyczą przede wszystkim stawu biodrowego. Należy przypuszczać, że przyczyną tak dużego procentu urazów kończyny miednicznej jest odruch obronny zwierzęcia starającego się uniknąć urazu głowy, a co za tym idzie całego przedniego odcinka ciała, oraz bardziej sztywny układ kość udowa-miednica-kręgosłup w przeciwieństwie do wolnej kończyny piersiowej połączonej z tułowiem mięśniami.

Dane statystyczne dotyczące urazów głowy i kończyn piersiowych są zapewne niepełne, gdyż urazy te są często bezpośrednią przyczyną zejścia śmiertelnego. Nieliczni autorzy (3, 4), którzy publikowali w czasopismach krajowych spostrzeżenia z zakresu mechanizmu powstawania zwichnięcia stawu biodrowego u psa określają warunki sprzyjające temu urazowi stawu następująco: zwichnięcia stawu biodrowego powstają najczęściej w przypadku gdy kierunek siły powodującej uraz zbliżony jest do strzałkowego, a ustawienie szyjki kości udowej nie jest prostopadłe do osi kręgosłupa, lecz tworzy kąt ostry, przy czym im kąt jest mniejszy, tym łatwiej powstaje zwichnięcie (4). Przy nadmiernym przywiedzeniu kończyny miedniczej szyjka kości udowej opiera się o brzeg panewki stawu biodrowego tworząc dźwignię dwuramienną, której krótsze ramię tworzy główka wraz z szyjką, zaś dłuższe ramię pozostała część kończyny. Dalsze przywodzenie powoduje oparcie się krętarza mniejszego o kość siedzeniową i powstanie podobnej dźwigni (3). Zadziałanie siły na kończynę w tym ustawieniu powoduje wyważenie główki z panewki. Siła powodująca zwichnięcie może więc działać z kierunku strzałkowego lub prostopadle, tj. z kierunku czołowego. Czynnikiem predysponującym może być wrodzone zniekształcenie stawu biodrowego, polegające na niedorozwoju panewki miednicy, więzadła obłego i główki kości udowej. Zmiany takie dają obraz nadwichnięcia stawu biodrowego (5).

Przypadek obustronnego zwichnięcia stawów biodrowych dotyczy psa, mieszańca, wiek 2 lata, wagi ok. 20 kg, który został uderzony przez samochód. Psa dostarczono do lecznicy w dniu wypadku. Badaniem klinicznym, a następnie radiologicznym stwierdzono obustronne zwichnięcie stawów biodrowych. Na zdjęciu rentgenowskim (ryc. 1) nie stwierdzono zmian chorobowych w obrębie panewek miednicy i główek kości udowych, co wyklucza zwichnięcia patologiczne. Należy sądzić że przyczyną zwichnięcia był wyłącznie uraz mechaniczny. Zwichnięcia zostały odprowadzone w znieczuleniu ogólnym. Wynik odległy zabiegu nie jest znany. Opisany przypadek jest moim zdaniem godny przedstawienia ponieważ nie spotkano w literaturze opisu obustronnego zwichnięcia stawów biodrowych na tle urazowym. Nie wspominają też nic o takim urazie podręczniki chirurgii i rentgenologii weterynaryjnej.

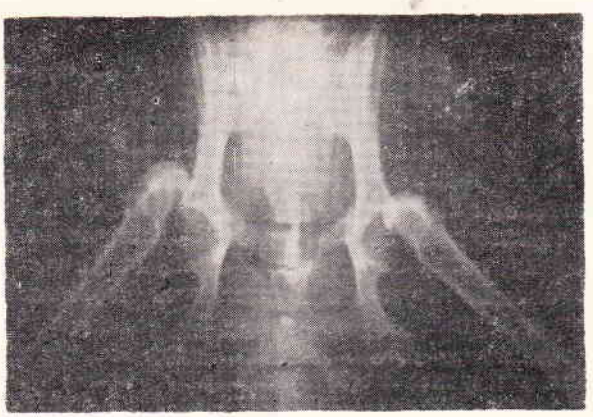

Ryc. 1. Rentgenogram obustronnego zwichnięcia stawów biodrowych u psa.